

# La renaschientscha dil romontsch

Autor(en): **Demont, Giusep**

Objektyp: **Article**

Zeitschrift: **Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)**

Band (Jahr): **17 (1921)**

PDF erstellt am: **20.07.2024**

Persistenter Link: <https://doi.org/10.5169/seals-881968>

## **Nutzungsbedingungen**

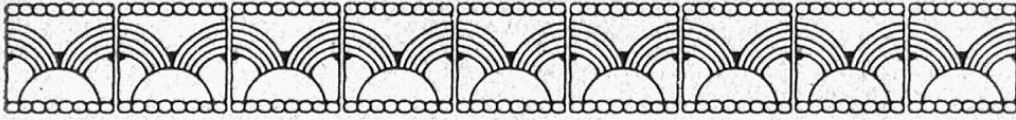
Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern.

Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden.

Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

## **Haftungsausschluss**

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.



# La renaschientscha dil romontsch.

Da Giusep Demont.

**L**a romontsch ei, sco la libertat, ina nobla feglia de nossas montognas. Bein mauncan a nus segiras novas sur de siu origin; ma da certs factums selai ei concluder, ch' il lungatg retic ei bia pli vegls ed originals ch' il latin, che quel stat cun l' auter presapauc el medem grad de parentella sco nevs ed aug. Pér suenter ch' ils Rets ein stai sut-tamess dals Romans, ei il lungatg latin vegnius enferlaus vid la plonta dil lungatg retic. Ils Rets han denton tenor Mommsen acceptau pli tard che lur vischins lungatg e cultura dils Romans, gie il pli davos de tuts. Sco 'i auda eis ei probabel mai reussiu de far emprender latin nos babuns rets ed aschia ei in considereivel tschep de lungatg retic semantenus. Quel vegneva in temps plidus el territori dellas alps dal Gotthard entochen la Mar adriatica e dal Po entochen la Donau. La lingia denter Como e Verona po presapauc haver formau ils confins meridionals, las montognas bavareas als confins septentrionals dil territori retic. Encunter igl Orient s' extendeva quel entochen il Friaul, encunter ils Venets ed Illirichers. Denter Rets, Venets ed Illirichers duei esser stau ina certa paren-

tella. Ein ils Rets descendents dils Etruscs, ne in pievel celtic? Sin quella damonda ha la historia aunc anflau negina franca risposta: denton eis ei de supponer, ch' ei setracti cheu ded in pievel mischedau.

Jl lungatg retoromontsch havess cun tala gronda extensiun bein saviu daventar in impurtont lungatg de cultura, sche l' invasiun generala fuss buca vegnida e havess privau el pigl emprem da tuts centrums intellectuals ed allura catschau el da vart septentrionala e meridionala tont allas stretgas, ch' igl ei restau mo treis territoris retoromontschs spatitschai, numnadamein la Rezia, grischuna, il Tirol ladin ed il Friaul. Numerus nums locals el territori germanisau u italianisau dattan aunc oz perdetga dell' anteriura extensiun dil vegl lungatg retic. Jl meglier han ils Grischuns conservau il lungatg e spért retoromontsch. Per munconza d' ina litteratura scretta ei denton l' influenza jastra, cunzun de spért e plaid german, stada gronda e ha pereclitau ferm il lungatg romontsch. Era ha ei els temps d' evoluziun politica e sociala buca muncau nauschs prighels pil romontsch. Ma sco l' invasiun generala, che ha sfraccau il grond imperi roman, ha buca podiu derscher il ruver romontsch, aschia ha quel era podiu resister als prighels, ch' ein suondai el temps feudal. Jl cumin grischun e la vischnaunca ein sesvilupai e cun els dretgs e libertats. Suenter il glorius combat silla Tgalavaina, nua che nos babuns han sigilau lur libertat cugl agen saung, ha la litteratura romontscha entschiet a catschar

cagls e flurir. Jls beadis ded ozildi ein ils artavels ded in grond e custeivel scazi litterar romontsch, il qual ha acquistau a nies lungatg in plaz ella familia neolatina, fertond ch' ils Ladins tiroles ed ils Furlans cun ina populaziun ca. 10 ga pli numerosa ein buca vegni d' alzar lur lungatg ord il stadi de dialect.

Novs prighels ein denton naschi pil romontsch el 19. tschentaner, cunzun entras scola, caserna e commers, che han tratg nies pievel orda sia isoladadat e mess el en contact pricipalme in cugl element german. Milsanavon ei era il spért materialistic, che mesira las caussas mo tenor lur valzen economic ed utilitaristic, staus de perniziusas consequenzas pil svilup dil romontsch e sia litteratura. Ma il saun sentiment de nies pievel e sia fideivla amur per la faviala artada sco era il premurau idealismus de buns patriots han puspei spindrau il romontsch dalla perdiziun. Igl ei empau alla gada era vegniu fundau societats cul scopo de mantener e cultivar la venerabla viarva della veglia Retia.

De quei moviment nazional ein la *Societat Retoromontscha*, (fundada 1886), la *Romania*, (f. 1895), l' *Uniun dils Grischs* (f. 1904), l' *Uniun romontscha de Schoms* (f. 1913) e l' *Uniun romontscha de Cuera* (f. 1915), sco era las differentas societats romontschas ordeifer il cantun Grischun separticipadas. Ma entochen ussa luvravan ellas mintgina dapersei ed existeva propi (abstrahau dalla Romania e l' Uniun romontscha de Cuera) negin ligiom e ne-

gina cuminonza, che havess uniu lur forzas per in communabel operar. Cheu ei il clom dils *Ladins tiroles* per liber dretg de disposiziun, era en interess de lur character nazional, igl atun 1918 pene-traus ellas montognas grischunas ed ha anflau leu in viv echo, pertgei ch' ins ei cheu seregurdaus dils fermes ligioms de communabel origin, lungatg e cultura, ch' uneschan dapi tschentanners e tschentanners il pievel romontsch grischun culs Ladins tiroles. (1) Representants de tuttas societats romontschas han il Fevrer 1919 en ina memorabla conferenza a Cuera, convocada dall' Uniun rom. de Cuera, concludiu ina acziun de simpatia e solidaritat per ils tribulai confrars ladins. Quella manifestaziun ha buca mo el Grischun e tier nos confederai svizzers, gie perfin egl jester fatg la megliera impressiun, anzi ei era daventada alla finala per ils romontschs sez de grondissima impurtonza. Per *l' emprema* gada havevan cheu ils romontschs della Surselva, dil Plaun, della vall de Schoms, della Sursaissa romontscha, Engiadin' aulta e bassa sco era della capitala grischuna porschiu in a l' auter il maun ed eran s' uni sco fegls della *medema* mumma. Els fuvan denton era vegni ferm pertscharts, ch' ei seigi ner temps de defender las posiziuns dil romontsch el Grischun. Per quei intent ein las prestonzas de tuttas uniuns romontschas seredunadas 1919 ina domengia de stad a Tusaun per secussegljar sur las mesiras necessarias per puder prevegnir cun success als pri-

---

(1) vide sut Litteratura pag. 20.

ghels smanatschonts a nossa mumma romontscha. «*Romontschs voleinsa restar!*» Quei ei stau la ferma e decidida resoluziun d'in e scadin dils participonts. (2) La fin d' October 1919 han ils representants plenipotenziai de tuttas uniuns romontschas dil cantun fatg cumin a Cuera e concludiu unanimamein la fundaziun ded ina *Ligia*, numnada «*Ligia Romontscha*» (L. R.) (3)

Il principal scopo della nova ligia, numnada meain d' unir las societats romontschas existentas e che neschan egl avegnir, ei pia gia cun sia fundaziun staus, per il moment ded ussa, realisaus. Tuttas capo-uniuns romontschas de nies cantun ein daventadas commembras della *Ligia*, mantenend denton l' autonomia enten lur atgnas fatschentas. La ligia s' occupescha in summa de damondas ed aspiraziuns, las qualas presupponan il luvrar *communabel* de tuts romontschs. Ella vul era sustener e promover ils interess communabels dellas differentas societats, mantener e carschentar il romontsch, siu spért e svilup, sia influenza en familia, scola, baselgia ed en la veta publica (art. 1 dils tschentanents). Mintga societad ha ella redunonza de delegai *treis* vuschs *fundamentalas* e per mintga 200 commembers ne fracziuns de quei diember *ina* vusch, ma silpli *diesch* vuschs. Ils delegai dellas societats q. e. lur redunonza, formeschan igl organ suprem della L. R. El comite ein dapresentamein tuttas 5 societats commembras representadas.

El secompona suondontamein: G. Conrad, se-

cretari de posta, Cuera, president. Dr. Gian Rud. Mohr, redactor, Cuera, vicepresidente. Gius. Demont, redactor, actuar, Sur canoni Chr. Caminada, Cuera, e Prof. Dr. C. Pult, redactor digl idioticon, S. Gagl, assessurs. Jls emprems treis formeschan il directori.

Quella fundaziun e l' energica acziun della L. R. han anflau l' atenziun ed igl interess dil pievel grischun, setractescha ei gie quella gada della sort de nies agien lungatg e de nosssa cultura. «*Oz Romontschs ne mai pli!*»

Per realisar il grond e grev pensum ein las forzas finanziaras disponiblas denton semussadas nonsufficientas. Ma en consideraziun della eminenta impurtonza nazionala e culturala dil manteniment dil lungatg romontsch ha il cussegl grond dil cantun Grischun sin istanza della L. R. decretau en sia sessiun dil Schaner 1920 per quella *in subsidi annual de 10,000 fr.* (4)

Nos conburgheis italians e tudestgs san bein apprezziar la muntada culturala e nazionala dil lungatg romontsch pil Grischun; mantegn gie quel cul romontsch siu agien character original e resta in cantun cun treis lungatgs, che vivan in sper l' auter en tutta concordia, gie influenziond in l' auter sin favoreivla moda, caussa tont admirada dals pievels confinonts.

Da cheu seresulta era per scadin Grischun la obligaziun, de porscher maun per conservar dalla perdiziun quei impurtont factor de nosssa veta culturala e nazionala. De questa perschasiun ei era

il commemorabel e decisiv conclus dils representants dil pievel grischun dils 30 de Schaner 1920 naschius e ha quei generus act de solidaritat, che vegn a terlischar sco in dils principals factums en nies moviment, aquistau il profund engraziament dils romontschs.

Il stupent bienmaun dil cantun ha dau niev anim als romontschs de dedicar lur forzas al manteniment e svilup dil carezau lungatg mumma. La summa decretada ei denton semussada nunsufficianta ellas relaziuns de carischia d' ozildi, per prover il pievel romontsch cun la necessaria litteratura, cun dictionaris e grammaticas e la scola cun ils adattai miets d' instrucziun. Ei setracta era buca simplamein dils considereivels quosts de stampa e dil material, anzi era della produenziun litterarar sezza, la quala munglass vegnir promovida cun honorars e premis.

Per pia saver ademplir tont sco pusseivel siu vast pensum, ei la Ligia aunc s'adressada tier las vischnauncas romontschas per susteniment financiar, supplicond ellas per contribuziuns annualas a norma de 5 francs per mintga 100 olmas della populaziun romontscha. Tochen quest atun havevan gia passa 70 vischnauncas correspondiu a quella supplica. Quella prompta bunaveglia de nies pievel, ded era portar unfrendas pecuniaras pil manteniment dil lungatg romontsch, pia per in scopo ideal, ei ina caussa zun legreivla e survarga en in cert grau l'impurtonza dellas contribuziuns sezzas.



Ual quellas pintgas contribuziuns de nossas vischnauncas montognardas, che battan per part in dir combat d' existenza, ei in eclatant mussament, che il pievel romontsch sanczionescha nossa acziun nazionala.

Per obtener las intradas necessarias, per realisar siu programm, ha la Ligia denton aunc stoviu sevolver tier la mumma Helvetia. Sgr. prof. Dr. Tuor a Friburg ei vegnius incaricaus cun la redacziun d' ina petiziun agl ault cussegl federal per mauns dell' assemblea federala per ina subvenziun annuala de medemamein 10,000 fr. L' excellenta moda, cun la quala quei petitum ei vegnius giustifcaus, las grondas simpatias, che regian ell' entira Svizzerza per nossa acziun, la propaganda generala, ch' ils amitgs dil romontsch han destadau dapertut, e pli navon las oreifras peroraziuns de nos representants ellas combras federalas, han menau quella petiziun tier in ventireivel resultat. Aschia ei la basis finanziaria per la Ligia Romontscha garantida. (5)

\* \* \*

Sils 26 de Settember 1920 ha la L. R. convocau sia emprema redunonza de delegai a Cuera. Quest' assamblea nazionala romontscha haveva de decider sur ded impurtontas questions, aschia sur della creaziun d' in secretariat e sur puncts de finanzas. Il budget per 1921 preveda subvenziuns per las differentas societats sco era per diversas ediziuns. Ultra de quei settractava ei de stabilir certas directivas per la Ligia en siu futur operar.

L' Uniun romontscha de Cuera ha perquei anflau per indicau de s' orientar e secussegljar en quel- las damondas. Quell' impurtonta orientaziun ha sgr. prof. Dr. P. Tuor porschiu ils 25 de Sett. en ina redunonza dell' Uniun romontscha a Cuera cun in referat de valor programmatica. (9) Exponend il svilup historic dellas differentas societats, ha el mus- sau la basis e la maniera d' operar de mintgina de quellas sco era las directivas, che seresultan per la Ligia ord tal svilup historic e las presentas relaziuns. Ferton che la Societat retoromontscha reunescha ils intellectuals romontschs digl entir can- tun ed ha en sias Annalas in organ per publica- ziuns plitost scientificas, ein, *la Romania e l' Uniun dils Grischs*, quellas principalas societats regiona- las, organisaziuns dal tuttafatg popularas, sebasond ellas sin las ideas e las tradiziuns dil pievel, las qua- las han sin quella basis fructificau rehomein la veta e litteratura romontscha. *L' Uniun romontscha de Cuera* ha schaffiu in centrum romontsch per la ca- pitala grischuna e ha entras referats, sia sera ro- montscha e sia schinumada scola romontscha buca mo dau niev impuls als romontschs della capitala, anzi era schaffiu bunas relaziuns cun ils romontschs della tiara, cunzun cun ils deputai romontschs. Egl avegnir vegn l' Uniun romontscha buca meins a haver d' ademplir in' impurtonta missiun e quei era el contact dils romontschs cun ils Grischuns tu- destgs e talians. Possi ella en sia carica anflar il susteniment de tuts romontschs della capitala!

Denton ei il basegns ded in ligiom communabel denter las differentas societats plaun e plaun semussaus ed ei era semanifestaus el factum, che in bi diember romontschs ein commembers de pliras ne perfin tuttas societats romontschas. Quei ligiom ei ussa formaus dalla L. R., organizaziun generala, centrala, ch' unescha las singulas societats, laschond a quellas lur independenza.

Ma buca mo ligiom vul la L. R. esser, anzi era in *sustegn finanziel e moral* per las societats. In de ses principals scopos ei allura de promover *l'idea dell'unitat nazionala e linguistica* sco era della *solidaritat* dil pievel romontsch. Ils romontschs duein esser pertscharts, ch' els formeschan mo *in* pievel, ch' ei dat buca mo romontschs ell' Engiadina e Surselva, anzi era en Sursaissa romontscha, Dumliasca ed el Plaun. Consequentamein stuein nus era luvrar *per tuts* ed unir *tuts* romontschs per nossa lavur nazionala.

Per prommover quei intent fuss ei de giavischar ina *fiasta generala* per ils romontschs; inatala fuss en medem temps adattada per destadar igl entusiasmus nazional.

Sco organ central dellas differentas societats romontschas ed en medem temps digl entir pievel romontsch per igl agir ed operar communabel, obtegn la L. R. buca mo *directamein*, anzi era *indirectamein e moralmein* influenza ed impurtonza. Ella vegn en quella qualitat a render il romontsch pli e pli ren-

conoschius e consequentamein era svegliar pli e pli il spért nazional ella veta publica e quotidiana.

La cultivaziun purmein scientifica e litterara de nies lungatg spindrass buc el dalla mort. Oravontut sto perquei *igl idioticon* vegnir menaus ad ina buna fin. Urgentamein de basegns ein *diczionaris* e *grammaticas*. La L. R. duei gidar nus tier quellas ovras. Ella duei era sustener finanziamein las differentas *societats* enten lur operar, pertgei quellas prestan lavur fundamentala cun cultivar il romontsch e sia litteratura en connex cun il pievel e sin la basis de sia tradiziun e perschuasiun ed ein insumma per l'acziun e la veta romontscha causa principala. Las relaziuns d'ozildi ein buca adattadas pli per ina sufficienta producziun litterara senza equivalent material. Igl èr litterar romontsch sto perquei vegnir fructificaus entras raschuneivels hononrar e premis.

Tuts quels scopos ein denton mo realisabels cun igl agid finanziar della L. R. Quel basta denton buca per era mantener las bunas relaziuns denter la L. R. e las singulas societats sco era la pasch e concordia el pievel romontsch enten prosequir ils differentes scopos, anzi, ei vul era stabillir certs tiarms. La L. R. vegn perquei a s'abstener da tutta concorrenza cun las societats e perquei oravontut tralaschar l'ediziun d'in agien organ litterar, ed ev. serestrenscher sin in feagl de corrispondenza, considerond ediziuns litteraras periodicas per domena dellas societats. Medemamein vegn ella buca a

subvenzionar directamein ne edir sezza publicaziuns cun caracter *preponderontamein confessional u politic*. Animositats ne malperinadats naschentas da talas raschuns fussen en tuts graus perniciosas per la L. R.

Quellas directivas de Sgr. prof. Dr. Tuor ein sin proposiziun dil comite era vegnidas adoptadas dalla redunonza de delegai della Ligia. Quest emprem parlament romontsch dils 26 de Settember a Cuera ha sut il presidi de Sgr. *Giacun Conrad*, igl activ president della Ligia, insumma prestau en unitat e harmonia ina considereivla ed impurtonta lavur. (7) Essend las fatschentas della Ligia s' augmentadas tal'uisa, ch' ellas pretendevan ina forza, che savess sededicar regularmein a quellas sco ei sedamonda, era la questiun d' in agien *secretariat* daventada actuala ed urgenta. Ins senuspeva bein dils quosts d' ina tala instituziun, ma in' outra sligiazion convenienta e cuntentonta pareva difficila. Alla buna veglia e sacrificontadat dil redactor digl idioticon, Sgr. prof. *Dr. Pult* a S. Gagi, ed entras ina ventireivla entelgentscha cun Sgr. prof. *Dr. Tuor*, sco representant della Romania ei ina combinaziun cul secretariat digl idioticon reussida, la quala ei generalmein vegnida beneventada. Il secretariat digl idioticon vegn translocaus da S. Gagl a Cuera e dedichescha il secretari, actualmein Sgr. scolast *Loringett*, provisoricamein la tiarza part dil temps de lavur allas fatschentas della Ligia encunter directa salarisaziun da questa.

Ina questiu d' eminenta impurtonza era allura igl impiendi dellas *finanzas* della Ligia per sustener e promover la lavur pil romontsch. En emprema lingia settractav' ei cheu dil susteniment dellas societats ed allura principalmein de publicaziuns. Cheu han las directivas de Sgr. prof. Dr. Tuor prestau buns survetschs. Concernend las societats ei la sligiazion prest stada anflada. La Societat retoromontscha, la pli veglia e bein meritada, ei vegnida favorida el budget de 1921 cun in subsidi de 2800 fr., ch' ella impunda pigl idioticon. La Romania e l' Uniun dils Grischs ein omisduas vegnidas risguardadas cun 1500 fr. ferton che l' Uniun romontscha de Schoms, l' Uniun romontscha de Cuera e la Renania romontscha (fundada la stad vargada a Glion per la part reformada della Surseiva e recepida dalla redunonza de delegai dils 26 de Settember 1920) figureschan el budget per 1921 cun in subsidi de mintgina 250 fr. Las societats han sin fundament de lur autonomia liber maun enten impunder lur subsidis, ma ein constrenschidas de render quen alla Ligia sur l' applicaziun de quels.

La finanziaziun e subvenziun de products de stampa han de daventar sin basis ed a norma de *neutralitat confessionala e politica*. Ei ha buca muncau vuschs, che pretendevan il susteniment finanziaziar de tutta produenziun litterara, senza risguard sin lur character confessional ne politic. La Ligia ha, stabillend la neutralitat confessionala e politica,

evitau in prigulus crap de scarpetsch, e quei ei per ella d'impurtonza cardinala, essend nuot pli necessari per ella, che ual l'unitat e la concordia.

La dieta romontscha dils 26 de Sett. ha aschia prestau il mussament, che la barca romontscha vegn dirigida cun franc e segir maun. La buna harmonia ed entelgentscha ella Ligia ein ina prova della sincera premura per la gronda ed ideala caussa de nies romontsch e paran en medem temps ded esser las meglieras garanzias per la prosperitat della Ligia. Il romontsch ei daventaus in ideal, che surmonta las differenzas politicas e confessionalas ed unescha il pievel e ses menaders tier communabel e harmonic operar. «Romontschs essan nus e Romontschs voleinsa restar!» ei la devisa dils Romontschs digl Inn e dil Rein, sper l'Alvra e Gielgia e sper la Plessur, della Dumliasca e dil Plaun. Quei demuossan eclatantamein era las bialas contribuziuns de tontas vischnaucas romontschas, entras las qualas il pievel ha documentau, ch'el prenda seriusamein l'acziun romontscha e vegli propi detschartamein la conservaziun de viarva e cultura retica.

Nos sforzs fussen denton vans, sche nus mantenin buc il romontsch oravontut en casa e familia dil pur. Nus stuein per quei porscher ad ella *lectura ed instrucziun romontscha*. Quei ei ina caussa fundamentala en nies moviment, pertgei la casa purila ei e resta comprovadamein la principala petga

de nies romontsch. Entras instrucziun duei il pievel in summa vegnir fatgs enconoschents endretg cun siu lungatg e sia litteratura, sco cun tuts auters scazis della cultura nazionala.

Quella meriteivla, tont necessaria ma era considereivla lavur, grondamein neghligida entochen dacheu, pretenda denton in' intensiva lavur organisatorica. Senza quella vegn ne la Ligia ne vegnan las caposocietats a puder entuorn d' ademplir il menzionau pensum. Ei vegn de mobilisar ed organisar nossas singulas contradas e vischnauncas per l' acciun romontscha. Per la Romania vegn ei a settractar de fundar secziuns ella Cadi, Foppa, Lumnezia, el Plaun, en Dumliasca ed en Sursaissa romontscha. Quell' uisa vegn buca mo ina divisiun della lavur a vegnir contonschida, ma era reussiu pli tgunsch de far separticipar il pievel en sia totalitat dil moviment romontsch, pia, studiai e nunstudiai, giuvens e vegls, umens e dunnauns. Cuzun las Romontschas astgan dacheudenvi buca restar passivas, anzi duein tenor il ludeivel exempel dellas dunnauns e feglias engiadinesas era semetter sut la bandiera romontscha. Per l' Uniun romontscha de Cuera sco centrum intellectual, considerein nus en special la scola romontscha, seigi en fuorma de cuors de lungatg ne academias, sco era frequents referats per la lavur indicada.

*Oz Romontschs ne mai pli!* Quei ei la parola, ch' ei daventada sco il griu d' uiara pils Romontschs el moment della decisiun. Sco Benedetg Fontana



ha ella battaglia della Tgalavaina, che ha cun la victoria de nos babuns spindrau nossas ligias e libertats, adhortau ell'ura decisiva ses combattants exclamond: «Oz las ligias, ne mai pli!» aschia possi el er'oz infiammar ses beadis per la campagna spirtala per il lungatg de nos vegls! Pilver, co savessen nus sefar pli vengonz de quels, che entras tal'ovra! Possi pia il spért de nos valerus babuns animar tuts fronschs Romontschs per la devisa: «Romontschs vulein restar!» Allura vegn ei se-gir aunc a vegnir Matg ina gada per nies romontsch!



## Litteratura.

1) Vide Gasetta Romontscha Nr. 6, 8, 13 e 15 de 1919. — Bündner Tagblatt Nr. 26 de 1919. — Sin l'acziun pils Ladins serefereschan plinavon las Nr. 33, 35, 38, 39—42, 45, 47, 48, 53, 56, 60, 64, 70, 72, 77, 85, 94, 104 dil Bündner Tagblatt de 1919. — Nossas relaziunculs Ladins tractescha la broschura: Die Ladiner und wir Bündner Romanen, Cuera 1919.

2) Gasetta Romontscha Nr. 31 de 1919. — Bündner Tagblatt Nr. 174 de 1919.

3) Gasetta Romontscha Nr. 43, 44 de 1919. Bündner Tagblatt Nr. 252, 1919.

4) Gasetta Romontscha Nr. 5 de 1920. — Bündner Tagblatt Nr. 26 e 29 de 1920.

5) Gasetta Rom. Nr. 48 e 49 de 1920. — Bündner Tagblatt Nr. 290—292 de 1920.

6) Gasetta Rom. Nr. 39 de 1920. — Bündner Tagblatt Nr. 224 de 1920.

7) Gasetta Rom. Nr. 39 de 1920. — Bündner Tagblatt Nr. 226 de 1920.

